

SMERNICE

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2008/52/ES

z 21. mája 2008

o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, a najmä na jej článok 61 písm. c) a článok 67 ods. 5 druhú zarážku,

so zreteľom na návrh Komisie,

so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru ⁽¹⁾,

konajúc v súlade s postupom ustanoveným v článku 251 zmluvy ⁽²⁾,

keďže:

- (1) Spoločenstvo si stanovilo za cieľ udržiavať a rozvíjať priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom je zabezpečený voľný pohyb osôb. Na tento účel má Spoločenstvo okrem iného prijať opatrenia v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach, ktoré sú nevyhnutné pre dobré fungovanie vnútorného trhu.
- (2) Prístup k spravodlivosti je základnou zásadou a s cieľom uľahčiť lepší prístup k spravodlivosti Európska rada na svojom zasadnutí v Tampere 15. a 16. októbra 1999 vyzvala členské štáty, aby vytvorili alternatívne, mimosúdne postupy.
- (3) V máji 2000 Rada prijala závery o alternatívnych spôsoboch urovnávania sporov v občianskych a obchodných veciach s konštatovaním, že vytvorenie základných zásad v tejto oblasti je kľúčovým krokom smerom k zodpovedajúcemu rozvoju a fungovaniu mimosúdnych postupov pre urovnávanie sporov v občianskych a obchodných veciach, pokiaľ ide o zjednodušenie a zlepšenie prístupu k spravodlivosti.

(4) V apríli 2002 Komisia predložila Zelenú knihu o alternatívnych postupoch riešenia sporov v občianskych a obchodných veciach, preskúmala existujúcu situáciu pokiaľ ide o alternatívne postupy riešenia sporov v Európskej únii a začala rozsiahle konzultácie s členskými štátmi a zainteresovanými stranami o možných opatreniach na podporu využívania mediácie.

(5) Cieľ zabezpečiť lepší prístup k spravodlivosti ako súčasť politiky Európskej únie na vytvorenie priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti by mal zahŕňať prístup k súdnym ako aj mimosúdnym postupom riešenia sporov. Táto smernica by mala prispieť k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu, najmä pokiaľ ide o dostupnosť mediálnych služieb.

(6) Mediácia môže poskytnúť nákladovo efektívne a rýchle mimosúdne vyriešenie sporov v občianskych a obchodných veciach uplatnením postupov prispôbených potrebám strán. Je pravdepodobnejšie, že dohody, ktoré sú výsledkom mediácie, sa budú plniť dobrovoľne a že sa zachová priateľský a udržateľný vzťah medzi stranami. Tieto výhody sú ešte zreteľnejšie v prípadoch s cezhraničným prvkom.

(7) Aby sa viac podporilo využívanie mediácie a zabezpečilo, že strany, ktoré siahnu po mediácii, sa môžu spoľahnúť na predvídateľný právny rámec, je potrebné zaviesť rámcovú legislatívu, ktorá by sa zaoberala najmä kľúčovými aspektmi občianskeho súdneho konania.

(8) Ustanovenia tejto smernice by sa mali vzťahovať len na mediáciu pri cezhraničných sporoch, no žiadne ustanovenie by nemalo členským štátom brániť v uplatňovaní týchto ustanovení aj na vnútroštátne procesy mediácie.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 286, 17.11.2005, s. 1.

⁽²⁾ Stanovisko Európskeho parlamentu z 29. marca 2007 (Ú. v. EÚ C 27 E, 31.1.2008, s. 129), spoločná pozícia Rady z 28. februára 2008 (zatiaľ neuverejnená v úradnom vestníku) a pozícia Európskeho parlamentu z 23. apríla 2008 (zatiaľ neuverejnená v úradnom vestníku).

(9) Táto smernica by žiadnym spôsobom nemala brániť používaniu moderných komunikačných technológií v procese mediácie.

- (10) Táto smernica by sa mala vzťahovať na postupy, v ktorých sa dve alebo viaceré strany cezhraničného sporu dobrovoľne snažia dospieť k priateľskej dohode o urovaní svojho sporu s pomocou mediátora. Mala by sa uplatňovať na občianske a obchodné veci. Nemala by sa však uplatňovať na práva a povinnosti, o ktorých strany nemôžu samostatne rozhodovať podľa príslušného rozhodného práva. Takéto práva a povinnosti sa vyskytujú najmä v rodinnom práve a pracovnom práve.
- (11) Táto smernica by sa nemala vzťahovať na predzmluvné rokovania ani postupy rozhodcovského charakteru, ako sú určité súdne zmierovacie systémy, systémy pre sťažnosti spotrebiteľov, rozhodcovské konania, znalecké posudky alebo postupy vykonávané osobami alebo orgánmi, ktoré riešia spory vydaním formálnych odporúčaní, bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú právne záväzné.
- (12) Táto smernica by sa mala vzťahovať na prípady, v ktorých súd strany odkáže na mediáciu alebo mediáciu nariadi vnútroštátne právo. Okrem toho by sa táto smernica mala vzťahovať na mediáciu vedenú sudcom, ktorý nie je zodpovedný za žiadne súdne konanie týkajúce sa spornej veci či vecí, pokiaľ sudca môže podľa vnútroštátneho práva konať ako mediátor. Táto smernica by sa však nemala vzťahovať na snahy súdu alebo sudcu konajúceho vo veci o urovanie sporu v kontexte súdneho konania týkajúceho sa predmetného sporu alebo na prípady, v ktorých takýto súd alebo sudca požiada o pomoc alebo radu príslušnú osobu.
- (13) Mediácia ustanovená v tejto smernici by mala byť dobrovoľným postupom v tom zmysle, že zaň zodpovedajú samotné strany a môžu si ho organizovať, ako si želajú, a kedykoľvek ho ukončiť. Súdny by však podľa vnútroštátneho práva mali mať možnosť stanovovať lehoty pre proces mediácie. Navyše by súdy mali mať možnosť v prípade potreby upozorniť strany na možnosť mediácie.
- (14) Žiadne ustanovenie tejto smernice by nemalo mať vplyv na vnútroštátne právne predpisy, podľa ktorých je použitie mediácie povinné alebo predmetom stimulov a sankcií za predpokladu, že tieto právne predpisy nie sú pre strany prekážkou pri uplatňovaní svojho práva na prístup k súdnemu systému. Žiadne ustanovenie tejto smernice by nemalo mať vplyv ani na existujúce samoregulačné systémy mediácie, pokiaľ sa tieto zaoberajú aspektmi, na ktoré sa nevzťahuje táto smernica.
- (15) S cieľom poskytnúť právnu istotu by sa v tejto smernici malo uviesť, ktorý deň by mal byť relevantný pre určenie toho, či spor, ktorý sa strany snažia urovnať prostredníctvom mediácie, je alebo nie je cezhraničným sporom. Ak neexistuje písomná dohoda, malo by sa predpokladať, že strany sa dohodli na použití mediácie v okamihu, keď prijali konkrétne opatrenia na začatie procesu mediácie.
- (16) Na zabezpečenie potrebnej vzájomnej dôvery, pokiaľ ide o mlčanlivosť, vplyv na premčacie a prekluzívne doby a uznanie a výkon dohôd, ktoré sú výsledkom mediácie, by členské štáty mali akýmkoľvek prostriedkami, ktoré považujú za vhodné, podporovať odbornú prípravu mediátorov a zavádzanie účinných mechanizmov kontroly kvality poskytovania medičných služieb.
- (17) Členské štáty by mali definovať takéto mechanizmy, ktoré môžu zahŕňať možnosť siahnuť po trhových riešeniach, ale nemalo by sa od nich v tomto ohľade vyžadovať poskytnutie akýchkoľvek finančných prostriedkov. Uvedené mechanizmy by sa mali zamerať na zachovanie pružnosti procesu mediácie a autonómie strán a na zabezpečenie účinného, nestranného a kvalifikovaného výkonu mediácie. Mediátori by sa mali informovať o existencii Európskeho kódexu správania pre mediátorov, ktorý by sa mal tiež zverejniť na internete.
- (18) V oblasti ochrany spotrebiteľa Komisia prijala formálne odporúčanie⁽¹⁾ stanovujúce minimálne kritériá kvality, ktoré by mimosúdne orgány zapojené do konsenzuálneho riešenia spotrebiteľských sporov mali ponúknuť osobám, ktoré využívajú ich služby. Každý mediátor alebo organizácia, ktorí patria do rozsahu pôsobnosti tohto odporúčania, by mali byť nabádaní k rešpektovaniu zásad, ktoré sa v ňom uvádzajú. Aby sa uľahčilo šírenie informácií o takýchto orgánoch, Komisia by mala vytvoriť databázu mimosúdnych systémov, v ktorých sa podľa členských štátov rešpektujú zásady uvedeného odporúčania.
- (19) Mediácia by sa nemala považovať za slabšiu alternatívu súdneho konania v tom zmysle, že dodržiavanie dohôd, ktoré sú výsledkom mediácie, závisí od dobrej vôle strán. Členské štáty by preto mali zabezpečiť, aby strany písomnej dohody, ktorá je výsledkom mediácie, mohli jej obsah dať urobiť vykonateľným. Členský štát by mohol odmietnuť urobiť dohodu vykonateľnou len ak je jej obsah v rozpore s jeho právom, vrátane jeho medzinárodného práva súkromného, alebo ak jeho právo neustanovuje vykonateľnosť obsahu predmetnej dohody. Takýto prípad by mohol nastať, ak by povinnosť vymedzená v dohode bola nevykonateľná vzhľadom na svoju povahu.

⁽¹⁾ Odporúčanie Komisie 2001/310/ES zo 4. apríla 2001 o zásadách, ktoré majú uplatňovať mimosúdne orgány pri konsenzuálnych riešeniach spotrebiteľských sporov (Ú. v. ES L 109, 19.4.2001, s. 56).

- (20) Obsah dohody, ktorá je výsledkom mediácie, ktorá je v členskom štáte vykonateľná, by sa mal uznať a vyhlásiť za vykonateľný v ostatných členských štátoch v súlade s rozhodným právom Spoločenstva alebo vnútroštátnym právom. Mohlo by sa tak stať napríklad na základe nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach⁽¹⁾ alebo nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností⁽²⁾.
- (21) V nariadení (ES) č. 2201/2003 sa osobitne ustanovuje, že na to, aby boli dohody medzi stranami vykonateľné v inom členskom štáte, musia byť vykonateľné aj v členskom štáte, v ktorom sa uzavreli. Preto ak nie je obsah dohody v rodinných veciach, ktorá je výsledkom mediácie, vykonateľný v členskom štáte, v ktorom bola dohoda uzavretá a v ktorom sa žiada o jej vykonateľnosť, táto smernica by nemala nabádať zúčastnené strany na obchádzanie práva tohto členského štátu tým, že si dohodu dajú urobiť vykonateľnou v inom členskom štáte.
- (22) Táto smernica by nemala mať vplyv na pravidlá členských štátov týkajúce sa výkonu dohôd, ktoré sú výsledkom mediácie.
- (23) V procese mediácie je dôležitá dôvernosť a táto smernica by preto mala ustanoviť minimálny stupeň zlučiteľnosti noriem občianskeho súdneho konania, pokiaľ ide o spôsob ochrany dôvernosti mediácie v akomkoľvek následnom občianskom alebo obchodnom súdnom konaní alebo rozhodcovskom konaní.
- (24) S cieľom povzbudiť strany, aby využívali mediáciu, by členské štáty mali zabezpečiť, aby ich pravidlá o premlčacích a prekluzívnych dobách nebránili stranám v prístupe k súdnej ochrane alebo k rozhodcovskému konaniu, ak ich pokus o mediáciu zlyhá. Členské štáty by mali zabezpečiť, že sa takýto výsledok dosiahne, hoci táto smernica nezosúlaďuje vnútroštátne pravidlá o premlčacích a prekluzívnych dobách. Ustanovenia o premlčacích a prekluzívnych dobách v medzinárodných dohodách, ktoré sú vykonávané v členských štátoch napr. v oblasti dopravného práva, by nemali byť dotknuté touto smernicou.
- (25) Členské štáty by mali podporovať, aby sa širokej verejnosti poskytovali informácie o tom, ako kontaktovať mediátorov a organizácie, ktoré poskytujú mediálne služby. Tiež by mali nabádať právnikov, aby informovali svojich klientov o možnosti mediácie.
- (26) V súlade s bodom 34 Medziinštitucionálnej dohody o lepšej tvorbe práva⁽³⁾ sa členské štáty vyzývajú, aby pre seba a v záujme Spoločenstva vypracovali a zverejnili vlastné tabuľky, ktoré budú čo najlepšie vyjadrovať vzájomný vzťah medzi touto smernicou a opatreniami na jej transpozíciu.
- (27) Cieľom tejto smernice je presadzovanie základných práv a zohľadňujú sa v nej zásady vyjadrené najmä v Charte základných práv Európskej únie.
- (28) Keďže cieľ tejto smernice nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni samotných členských štátov, ale z dôvodov rozsahu alebo dôsledkov činnosti ich možno lepšie dosiahnuť na úrovni Spoločenstva, Spoločenstvo môže prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 zmluvy. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku táto smernica neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa.
- (29) V súlade s článkom 3 Protokolu o postavení Spojeného kráľovstva a Írska pripojeného k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o založení Európskeho spoločenstva sa Spojené kráľovstvo a Írsko zúčastňuje na prijatí a uplatňovaní tejto smernice.
- (30) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu o postavení Dánska pripojeného k Zmluve o Európskej únii a k Zmluve o založení Európskeho spoločenstva sa Dánsko nezúčastňuje na prijatí tejto smernice a nie je ňou viazané, ani nepodlieha jej uplatňovaniu,

(¹) Ú. v. ES L 12, 16.1.2001, s. 1. Nariadenie naposledy zmenené a doplnené nariadením (ES) č. 1791/2006 (Ú. v. EÚ L 363, 20.12.2006, s. 1).

(²) Ú. v. EÚ L 338, 23.12.2003, s. 1. Nariadenie naposledy zmenené a doplnené nariadením (ES) č. 2116/2004 (Ú. v. EÚ L 367, 14.12.2004, s. 1).

(³) Ú. v. EÚ C 321, 31.12.2003, s. 1.

PRIJALI TÚTO SMERNICU:

Článok 1

Cieľ a rozsah pôsobnosti

1. Cieľom tejto smernice je uľahčiť prístup k alternatívnemu riešeniu sporov a podporovať riešenie sporov v priateľskom duchu prostredníctvom nabádania na používanie mediácie a zabezpečením vyváženého vzťahu medzi mediáciou a súdnym konaním.

2. Táto smernica sa uplatňuje v cezhraničných sporoch na občianske a obchodné veci okrem tých práv a povinností, s ktorými strany nemôžu na základe príslušného rozhodného práva nakladať. Neuplatňuje sa najmä na daňové, colné a správne veci ani na zodpovednosť štátu za konania a opomenutia pri výkone štátnej moci („*acta iure imperii*“).

3. V tejto smernici „členský štát“ znamená ktorýkoľvek členský štát s výnimkou Dánska.

Článok 2

Cezhraničné spory

1. Na účely tejto smernice je cezhraničným sporom spor, v ktorom má aspoň jedna zo strán bydlisko alebo obvyklý pobyt v inom členskom štáte, než je členský štát ktorejkoľvek inej strany, a to ku dňu, ku ktorému:

- a) sa strany dohodli na použití mediácie po tom, čo spor vznikol;
- b) mediáciu nariadil súd;
- c) z vnútroštátneho práva vyplynie povinnosť použiť mediáciu alebo
- d) na účely článku 5 sa stranám adresovala výzva.

2. Bez ohľadu na odsek 1 je na účely článkov 7 a 8 cezhraničným sporom aj spor, v ktorom sa začalo súdne konanie alebo arbitráž nasledujúce po mediácii medzi stranami v inom členskom štáte, než je členský štát, v ktorom majú strany bydlisko alebo obvyklý pobyt ku dňu uvedenému v odseku 1 písm. a), b) alebo c).

3. Na účely odsekov 1 a 2 sa bydlisko určuje v súlade s článkami 59 a 60 nariadenia (ES) č. 44/2001.

Článok 3

Vymedzenie pojmov

Na účely tejto smernice sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

a) „Mediácia“ je štruktúrovaný postup bez ohľadu na to, ako sa nazýva alebo ako sa naň odkazuje, pri ktorom sa dve alebo viacero strán sporu dobrovoľne pokúšajú dosiahnuť dohodu o riešení svojho sporu za pomoci mediátora. Tento postup môžu začať strany, môže ho navrhnúť alebo nariadiť súd, alebo môže byť ustanovený právom členského štátu.

Pojem zahŕňa mediáciu vedenú sudcom, ktorý nie je zodpovedný za žiadne súdne konanie týkajúce sa predmetného sporu. Vylučuje však snahy súdu alebo sudcu konajúceho vo veci o urovanie sporu v priebehu súdneho konania týkajúceho sa predmetného sporu.

b) „Mediátor“ je akákoľvek tretia osoba, ktorá je požiadaná viesť mediáciu účinným, nestranným a kvalifikovaným spôsobom, bez ohľadu na jej označenie alebo povolanie v dotknutom členskom štáte a bez ohľadu na spôsob, akým bola táto tretia osoba vymenovaná alebo požiadaná o vedenie mediácie.

Článok 4

Zabezpečenie kvality mediácie

1. Členské štáty podporujú všetkými spôsobmi, ktoré považujú za vhodné, vypracovanie a dodržiavanie dobrovoľných kódexov správania zo strany mediátorov a organizácií, ktoré poskytujú mediačné služby, ako aj iné účinné mechanizmy kontroly kvality týkajúce sa poskytovania mediačných služieb.

2. Členské štáty povzbudzujú počiatočné a ďalšie odborné vzdelávanie mediátorov s cieľom zabezpečiť vo vzťahu k stranám účinné, nestranné a kvalifikované vedenie mediácie.

Článok 5

Použitie mediácie

1. Súd, ktorý začal súdne konanie, môže v prípade potreby a s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu vyzvať strany, aby na riešenie sporu použili mediáciu. Súd tiež môže vyzvať strany sporu, aby sa zúčastnili na informačnom stretnutí o použití mediácie, ak sa takéto stretnutia uskutočňujú a sú ľahko dostupné.

2. Táto smernica sa uplatňuje bez toho, aby boli dotknuté vnútroštátne právne predpisy o povinnom použití mediácie alebo jej použití v závislosti od stimulov alebo sankcií pred začatím súdneho konania alebo po jeho začatí, za predpokladu, že tieto právne predpisy stranám nebránia pri uplatňovaní svojho práva na prístup k súdnemu systému.

Článok 6

Vykonateľnosť dohôd, ktoré sú výsledkom mediácie

1. Členské štáty zabezpečia, aby strany, alebo jedna z nich s výslovným súhlasom ostatných, mohli požiadať, aby bol obsah písomnej dohody, ktorá je výsledkom mediácie, vykonateľný. Obsah takejto dohody sa stane vykonateľným, s výnimkou prípadu ak je obsah takejto dohody v rozpore s právom členského štátu, v ktorom sa podala žiadosť, alebo ak právo tohto členského štátu neustanovuje jej vykonateľnosť.

2. Obsah dohody sa môže stať vykonateľným na základe rozsudku alebo rozhodnutia, alebo autentického nástroja súdu alebo iného príslušného orgánu v súlade s právom členského štátu, v ktorom sa podala žiadosť.

3. Členské štáty oznámia Komisii súdy alebo iné orgány, ktoré sú príslušné na prijímanie žiadostí v súlade s odsekmi 1 a 2.

4. Žiadne ustanovenie v tomto článku nemá vplyv na pravidlá uplatniteľné na uznávanie a výkon dohody, ktorá sa stala vykonateľnou v súlade s odsekom 1, v inom členskom štáte.

Článok 7

Dôverný charakter mediácie

1. Keďže mediácia sa má uskutočniť spôsobom, pri ktorom sa rešpektuje dôvernosc procesu členské štáty zabezpečia, aby mediátori ani osoby zúčastňujúce sa na vykonávaní mediácie neboli nútené, pokiaľ sa strany nedohodnú inak, podať dôkaz v občianskom a obchodnom súdnom konaní ani v arbitrážnom konaní, pokiaľ ide o informácie, ktoré vzišli z procesu mediácie alebo v súvislosti s ňou, okrem prípadov, keď:

a) je to potrebné vzhľadom na naliehavé dôvody verejného poriadku dotknutého členského štátu, najmä ak sa vyžaduje zabezpečenie ochrany najlepších záujmov detí alebo na zabránenie ujmy na telesnej alebo duševnej integrite osoby alebo

b) je sprístupnenie obsahu dohody, ktorá je výsledkom mediácie, potrebné na uskutočnenie alebo vykonanie tejto dohody.

2. Žiadne ustanovenie v odseku 1 nebráni členským štátom prijať prísnejšie opatrenia na ochranu dôverného charakteru mediácie.

Článok 8

Účinky mediácie na premlčacie a prekluzívne doby

1. Členské štáty zabezpečia, aby sa stranám, ktoré si v snahe o urovanie sporu zvolili mediáciu, následne nebránilo v začatí súdneho konania alebo rozhodcovského konania týkajúcich sa tohto sporu uplynutie premlčacích alebo prekluzívnych dôb počas procesu mediácie.

2. Odsek 1 sa uplatňuje bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia o premlčacích alebo prekluzívnych dobách ustanovené v medzinárodných dohodách, ktorých sú členské štáty zmluvnými stranami.

Článok 9

Informácie pre širokú verejnosť

Členské štáty podporia akýmikoľvek prostriedkami, ktoré považujú za vhodné, poskytovanie informácií širokej verejnosti o tom, ako kontaktovať mediátorov a organizácie, ktoré poskytujú mediálne služby, najmä prostredníctvom internetu.

Článok 10

Informácie o príslušných súdoch a orgánoch

Komisia zverejní akýmikoľvek vhodnými prostriedkami informácie o príslušných súdoch alebo orgánoch, ktoré jej oznámia členské štáty podľa článku 6 ods. 3.

Článok 11

Preskúmanie

Komisia najneskôr do 21. mája 2016 predloží Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru správu o uplatňovaní tejto smernice. V tejto správe sa posúdi vývoj mediácie v celej Európskej únii a vplyv tejto smernice v členských štátoch. Ak to bude potrebné, k správe sa priložia návrhy na úpravu tejto smernice.

Článok 12**Transpozícia**

1. Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr do 21. mája 2011 okrem článku 10, ktorého dátum dosiahnutia súladu je najneskôr 21. novembra 2010. Bezodkladne o tom informujú Komisiu.

Členské štáty uvedú priamo v prijatých ustanoveniach alebo pri ich úradnom uverejnení odkaz na túto smernicu. Podrobnosti o tomto odkaze upravia členské štáty.

2. Členské štáty oznámia Komisii znenia hlavných ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré prijímú v oblasti pôsobnosti tejto smernice.

Článok 13**Nadobudnutie účinnosti**

Táto smernica nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom po jej uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Článok 14**Adresáti**

Táto smernica je určená členským štátom.

V Štrasburgu 21. mája 2008

Za Európsky parlament
predseda
H.-G. PÖTTERING

Za Radu
predseda
J. LENARČIČ